

Redacția: Administrația
 și Tipografia:
 Brașov, piața mare, Târgul
 Inului Nr. 30.
 Anunțurile se primesc în
 Manuscris sau în
 Brașov, piața mare, Târgul
 Inului Nr. 30.
 Tărate mai prețioase în Viena
 R. Moser, Haasenstein & Vogler (Otho
 Moser), H. Schalk, Alois Harnedl, K.
 Bakes, A. Oppels, J. Donnerberg; în
 Budapesta: A. V. Gálberger, K.
 Bencsik; în Frankfurt: G. L.
 Dauter; în Hamburg: A. Siemer.
 Prețul inserțiilor: o serie
 continuă pe o coloană 6 cr. și
 30 cr. timbru pentru o publi-
 care. Publicări mai dese după
 tarifar și învoială.
 Reclame pe pagina a III-a o
 serie 10 cr. v. a. s. și 30 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU XVI.

"Gazeta" este în fă-care di
 Abonamente pentru Austro-Ungaria.
 Pe un an 12 fl., pe șase luni
 6 fl., pe trei luni 3 fl.
 N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an 40 franci, pe șase
 luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
 N-rii de Duminecă 8 franci.
 Se primumără la toate oficiile
 poștale din țară și din afară
 și la dd. colectori.
 Abonamentul pentru Brașov
 a administrației, piața mare,
 Târgul Inului Nr. 30 etagiul
 I.: pe un an 10 fl., pe șase
 luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
 Cu dusul în casă: Pe un an
 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni
 3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a.
 și 15 bani. Atât abonamen-
 tele cât și inserțiile sunt
 a se plăti înainte.

Nr. 254.

Brașov, Mercuri, 17 (29) Noemvre

1893.

Coalițiunea slavă în Austria.

Brașov, 7 Noemvre v.

Bărbații de stat austriaci au adus'o dér așa departe cu experimentele lor nesfârșite cu șovăirile și cu tactica lor de a se ține la putere prin nutirea antagonismelor între popoarele imperiului, încât adă se lucrăză serios și cu multă șansă de reușire la formarea unei coalițiuni slave în sinul parlamentului central din Viena.

Nu de mult am exprimat părerea, că cabinetul Windişgraetz cu nisuițele lui de a protegia interesele suprematiste germane, va face ca opoziția națiunilor nemulțamite să se concentreze și mai mult ca până acuma. Atunci nu ne era încă cunoscut programul acestui cabinet. Astăzi după ce îl cunoscem ni-se pare și mai firăscă mișcarea ce s'a produs în contra lui în sinul Cehilor, Slovenilor, Croaților și Rutenilor din Austria.

Ministru președinte Windişgraetz n'a atins în declarația, ce a făcut'o în ședința dela 23 l. c., nici c'un singur cuvânt grava cestiune a autonomiei țerilor și a egalei îndreptățiri a națiunilor, ce preocupă așa de mult chiar pe o parte mare dintre aderentii celor trei partide coalitate. Impregiurarea acăsta a fost de ajuns, spre a produce secesiune în clubul Hohenwart și a sili și pe cei rămași în acăst club, ca și pe clubul Polonilor, de a vota nise rezoluțiun, prin cari numai în anumite condițiuni aprobă programul guvernului.

Slavii de sud, cari până acuma au făcut parte din clubul Hohenwart, vedându-și amenințate interesele lor autonome și naționale au decis să iasă din acăst club și să formeze un grup deosebit și în parte au și executat acăsta hotărâre a lor. Astfel au ieșit din

partida Hohenwart deputații sloveni contele Coronini, Ferjancic, Gregoric, Gregorcic, Kusar și Nabergoj, și deputații croați Borcic, Bulat, Klaić și Supuc. Șapte Sloveni au rămas încă în club, dér îndată la prima întrunire au cerut ca clubul să anunțe, că ține și în viitor cu țaria la egala îndreptățire a tuturor popórelor Austriei și că va stăru a-o realiza. Afară de acăsta clubul Hohenwart a mai declarat într'o rezoluțiune deosebită, că ține la principiile sale religioase, politice, naționale și economice și numai în acăst sens va sprijini guvernul.

Clubul polon însuși declară în rezoluțiunea sa, că aprobă programul guvernului numai în speranță, că acăst guvern va păzi cu rigóre principiile autonomiei.

Nu mai clubul stâncei germane a aderat fără rezervă și cu totă inima la programa ministeriului Windişgraetz.

Pe lângă Slavii de sud au intrat în opoziție în contra ministeriului de coalițiune și deputații cehi din Moravia și acum în urmă și Rutenii.

Slovenii și Croații au format un club opozițional sudslavic, și Rutenii au declarat, că deocamdată vor forma și ei un club deosebit.

Cât pentru clubul Cehilor tineri se'nțelege de sine, că va face cea mai hotărâtă opoziție guvernului. Dér Cehii tineri lucrăză cu multă energiă pentru formarea unei opozițiuni comune a tuturor grupurilor slave. Ei au decis să conlucre cu deputații cehi din Moravia, cari fiind toți de partida Cehilor bătrâni, erau până acuma izolați, și totodată sperăză a câștiga pe deputații Slavi de sud și pte și pe Rutenii pentru idea unei coalițiuni slave.

În casă când le-ar succede planul Cehii tineri sperăză, că acăstă

coalițiune va întruni 70 de deputați slavi, un număr foarte respectabil decât vomă ave în vedere, că cele trei partide, cari sunt adă reprezentate în guvern, n'au nici o legătură solidă și durabilă între sine, astfel că secesiunile în sinul lor pot să devină permanente.

Nu trebuie să trecem cu vederea, că și parte mare din conservatorii germani, cari aparțin clubului Hohenwart sunt foarte nemulțumiți cu mersul lucrurilor, așa că unul din ei a și părăsit clubul.

Coalițiunea slavă, decât se va realisa, și șanse are, precum vedurăm, va inaugura o nouă epocă mult mai accentuată a luptelor dintre slavism și germanism în Austria.

Ce atitudine vor lua în mijlocul acestei fierberii nouă Români din Bucovina? Până acuma n'am aflat nimic despre conduita ce vor să o păstreze în viitor deputații români bucovineni. Ori-care ar fi însă hotărârea lor ea nu pte să se abată nici cătuși de puțin de la principiul autonomiei țerii și alu egalei îndreptățiri naționale a Românilor bucovineni.

CRONICA POLITICĂ

— 16 (28) Noemvre.

Din Paris se comunică, că s'au început acolo anumite tractări pentru mijlocirea unei împăcări și frățietăți între Franța și Italia. Ginori, membru alu parlamentului italian, petrece adecă de mai multe zile în Paris, unde continuă desbaterile cu deputații Charmes, Etienne, Tumei, Thomson și cu alți deputați franceși în scopul mijlocirii unei frățietăți între ambele state. Ginori se fi declarat înaintea unui colaborator alu lui "Figaro", că numai o scărare a cheltuelilor cu armata și cu administrația ar put salva Italia.

O fôie francesă dând sêmă de efect

ivul complet, pe picior de războiu, alu corpurilor organizate ale armatei rusești, dice, că cuprinde 55,000 de ofițeri și funcționari, 2,758,000 de soldați, 435.000 de cai și aproape 5000 de tunuri. Cu trupele de rezervă numărul luptătorilor trece peste 6 milioane. Trebuie să adăugăm la acăst efectiv și miliția națională, în care se clasează ca la 365,000 de omeni pe fă-care an. În anul viitor, legea recrutării din 1874 atingându-și ținta, se pte socoti că Rusia va ave la îndemână 8-9 milioane de soldați. Apoi marina rusă, ca efectiv de războiu, pte da imediat 40,000 de omeni, la care trebuie adăugați 4000 de artileriști și 12,000 de infanteriști. Flota cuprinde corăbii cuirasate: 12 cuirasate de escadră avându 290 de tunuri și 52 mitralleze; 16 monitori cu 81 tunuri; 2 corăbii circulare cu 12 tunuri; 2 canoniere și 135 torpilori. Bastimentele necuirasate sunt în număr de 250, dintre cari 14 incrușători, 13 bărci și 31 canoniere. Aceste corăbii sunt împărțite în 4 fote: Baltică, marea Negră, marea Caspică și Siberia.

DIN DIETA UNGURESCA.

Conte Albin Csáky, ministru de culte și instrucțiune publică, continuându revine asupra instrucțiunei poporale: Nu este adevărat, că nimic, seu că foarte puțin s'ar fi făcut pentru urcarea bugetului instrucțiunei. La 1872 după fă-care sută de fl. din bugetul general se veniau pentru bugetul de culte 30 și cățiva cruceri; în 1892 însă s'au venit pentru acăst buget 90 și cățiva cruceri, va să dică în decurs de 20 de ani bugetul de culte s'a triplicat. În acăst 5 ani din urmă bugetul de culte s'a sporit cu 3.200.000 fl. Este ôre acăsta o sumă așa de ne'nsemnată? Decă la jertfele aduse din partea statului pentru învățământ mai adăugăm și jertfele aduse în același scop și din partea confesiunilor și a comunelor, atunci fără tēmă putem sta față chiar și cu cele mai civilisate state ale Europei.

S'au ridicat plângeri, că în privința Kisdedovurilor nu s'a făcut nimic. A-

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Documentul de unire

al boierilor și nobililor români din Țera Făgărașului cu biserica Romei dela a. 1711.

I

Subscriptiones Dominorum Boerorum et Nobilium unitorum Districtis Fogaras(iensis).
 In anno 1711 die 20 Iuly.

(Urmare).

Sebess.²³⁾

Iuonâsk Dimboje mp. l. s. Komssâ Dimboje mp. l. s.

Butsum.²⁴⁾

Dobrin Boér l. s. Rádull Mogá l. s. Rádull Gásspar l. s. Alda és, Rádull l. s. Rodocsa egy testvér Attjafiak l. s. Rádull Rodocsa, senior l. s.

Mondra.²⁵⁾

Opra Taffán l. s. Iuon Gráma l. s. Iuon Ketsorile l. s. Many Kokán l. s. Bukur Taphán Rád és Alda Taffán egy testvér Attyafiak l. s. Rádull Kokán l. s. Dragomir Bodogos és Radul Bodogos egy testvér Attjafiak l. s. Bukur Dán l. s. Ra-

dull Dán l. s. Oprá Dán l. s. és Juon Dán egy testvér Attjafiak l. s. Komsa Taffán l. s. Rád Taffán senior l. s. Rádull Popi és Bnkurull Popi egy testvér Attjafiak l. s. Miklos Ketsorile l. s. Nákull Szakats l. s. Sorbán és Bnkur Dán egy testvér Attjafiak l. s.

Russor.²⁶⁾

Komán Boér l. s. Sándru Boér l. s. Andras Kokán Boér l. s.²⁷⁾ mitra Kokán junior Boer²⁷⁾ Sebess Iuon és Alda agj testvér Attjafiak l. s.

Thodoricza.²⁸⁾

Nagoé Misa l. s. Mitra Misa l. s. Iuon, Misa l. s. Sztanila Misa l. s. Ona, Misa l. s. Mitra Grama l. s. Mitre s. Rád Boér l. s. Iuon és Iuonâsk s. Sztojka egy testvér Attjafiak l. s.

Ilyeny.²⁹⁾

Opra Kornya és Komán Kornya, egy testvér Attjafiak l. s. Iuon és Gyorgy Kornya egy testvér Attjafiak l. s. Popa Komán Opra Dumitrask és Sztanila Kornya egy testvér Attyafiak l. s. Popa Dumitrask Kornya: Rád Kornya l. s. Láczkul Mila

²⁶⁾ Rusor.

²⁷⁾ Aceste nume sunt scrise de nou peste scrisoarea galbuie de mai nainte, care nu se putea bine ceti.

²⁸⁾ Toderița.

²⁹⁾ Ileni.

Koman Mila Iuon Mila és Opra Mila agj testvér Attyafiak l. s. Iuonâsk Pui alias Métha l. s. Sztanila Pui alias Methe l. s. Veroj Mila és Opra Mile s. Sztanilla Mile, egy testvér Attyafiak l. s. Rád Korssata és Komán Korssata egy testvér Attyafiak l. s. Ilyéni Iános Mile Bárb Mile l. s. Komsa Mile és Opra Mile, s. Barb Mile egy testvér Attyafiak l. s. Lupul Piro, Bukur, Piro, es ugjan Bukur Piro, testvér Attyafiak l. s. Miklos Piro, Koman Piro es Sztantsul Piro testvér Attyafiak l. s. Rádull Piro alias Métha l. s.

Hurez.³⁰⁾

Laczul Boér l. s. Andras Bencze l. s. Rádull és Maphte, Bencze egy testvér Attjafiak l. s. Alda és Miklos Parta egy testvér attxafiak l. s. Solomon Stira l. s. Rádull Stira alias Ppie³¹⁾ l. s. Opra Szakác l. s. Alda Szakacs l. s. Alda Szaszull alias Ppa l. s.

Sevestreny.³²⁾

Iuon Dobrin l. s. Komán Popa l. s. Hangull Popa l. s. Iuon Bilibaka l. s. Vasilia Popa l. s. Miklos Bojta l. s. Iuon Páull l. s. Gyorgye és Nikula Popa egy testvér Attyafiak l. s. Sztojka, Vlad, Iuon Vlad és Nikula Vlad egy testvér Attjafiak l. s. Nikula Hángull és Komán Hangult egy test-

vér Attjafiak l. s. Györgje Popa, Stojka Vlad l. s. Alda Birszan l. s. Iuon Ivankull l. s. Nikula Csopán l. s.

Szestisor.³³⁾

Motok Sándru l. s. Iuon Czech l. s. Komsa Motok es Miklos Motok egy testvér attjafiak l. s. Ald(a) Stojka Czech agj testvér Attjafiak l. s. Popa Many Czech l. s. IuonMotok senior l. s. és Iuon Motok junior Sztojka, Motok agj testvér Attjafiak l. s. Iliá Motok l. s. Iuon Czech junior l. s.

Kiss Berivoj.³⁴⁾

Popa Ionask Rádes l. s. Rádull Rádes, l. s. Gjörgje Beláa l. s. Sztan Beláa l. s. Gáspar Beláa l. s. Iuon Beláa l. s.

Nagy Berivoj.³⁵⁾

Popa Rád l. s. Sztanila Porta l. s. Miklos, Szina l. s.

Kopatselly.³⁶⁾

Kopacseli Mihaly l. s. Láczkull Boér l. s. Sorbán Laszlo l. s. Rádull Taxe l. s. Many Kotussa l. s. Sztreza Serbanucze l. s. Sztreza Komsucz l. s.

³³⁾ Săsciori.

³⁴⁾ Berivoii mic.

³⁵⁾ Berivoii-mar.

³⁶⁾ Copăcelu.

²³⁾ Sebeș.

²⁴⁾ Buciumă.

²⁵⁾ Mândra.

³⁰⁾ Hurezu.

³¹⁾ Prie?

³²⁾ Sevestreni.

căsta nu-i adevărată. Înainte de a pune în practică legea pentru Kişdedovuri, au trebuit să se facă pregătirile de lipsă: să se înscrie copiii obligați la cercetarea Kişdedovurilor, să se prepare profesorii, să se clasifice comunele etc. Tote aceste lucrări pregătitoare au durat un an întreg, așa că abia în toamna anului 1892, va să dică înainte de un an, s'a putut începe executarea legii. Dacă ținem seama de ceea ce s'a făcut în cursul acestui an, atunci nu se poate dice, că pentru Kişdedovuri nu s'ar fi făcut nimic, ba din contră s'a făcut chiar foarte mult. La finea anului școlar 1891—2 erau cu totul 881 de Kişdedovuri, la finele anului școlar 1892—93 însă numărul lor ajunsese deja la 1256, va să dică într'un singur an s'au înființat 375 de Kişdedovuri. Statul a contribuit pentru Kişdedovuri în cursul acestui an 101,000 fl., adică mai mult cu 39.000 fl., ca în anul precedent.

D-lu deputat Okolicsányi László a tras concluziunea, că în 48 de Kişdedovuri nu se aude limba ungară și că ele sunt de limbă curată valahă. Ministrul într'un timp atât de scurt n'a putut încă să constate acest lucru, el însă crede totuși, că aici nu despre Kişdedovuri, ci despre asiluri este vorba, și fiindcă legea nu condiționează față cu conducătorii asilurilor și cunoșterea limbii statului — acesta este prescripș prin lege numai față cu Kişdedovurile sistematice — astfel se poate să se fi înființat asiluri în locuri de aceea, unde doicele respective, cum este obiceiul de a se numi, nu știu ungară, ci copiii vorbesc în limba lor maternă.

Madarász Jozsef: Destul de rău!

Conte Csaky A.: Că bine e, ori nu e bine, acesta nu vreau să discut acum, cred însă, că mai bine este decât aici copiii se cresc în limba slovacă, decât într'o limbă. — Polonyi Géza a spus, că el este sigur că se va face totuși felul de încercări pentru a paraliza legea privitoare la regularea salariilor învățătorescilor. Eu susțin, și se ministrul, că dacă confesiunile usază și ele de dreptul legii, urcând salariul învățătorescilor la minimumul de 300 fl., eu în acesta nu aflu nimic neiertat. Încă cu ocaziunea desbaterii acestei legi am spus de repetate ori, că tocmai de aceea nu pot trece peste minimumul de 300 fl., fiindcă nu voiesc să aduc confesiunile, care susțin școlii, în strimțoarea, ca cu ori ce preț și în ori ce împrejurări să fie silite a recurge la ajutorul statului. Prin urmare, dacă în mod sporadic se întâmplă, ca aceste confesiuni susținătoare de școle să ridice și ele ică-colo salariul învățătorescilor la minimumul de 300 fl.: în acesta nu se cuprinde nimic neiertat. Dacă însă aceste aparițiuni s'ar arăta în masă, dacă ele s'ar încinge pe totă linia și

Desany. 37)

† Ionu Caplea l. s. † Bucur Caplea l. s. † Bucur Grama l. s. † Popa Bucur l. s.

Iáás. 38)

† Stoica Cizmaș l. s. † Bucur Pătr(a)ș(ku) l. s. † Stanciul Piro l. s. † Bucur Gavril l. s. † Ion Gavril l. s.

Netott. 39)

† Stoica Lébul l. s. † Radul Lébul l. s. † Stoica Lébul l. s. † Lazé Maerul l. s. † Stanciul Maerul l. s. † Dumitru Lébul l. s. † Aldé Gușail(ă) l. s.

Braza. 40)

† Radul Balé l. s. † Radul Banciu l. s. † Șandru Gușail(ă) l. s. † Radul Négu l. s. † Ionaș(c) Șălar l. s.

Posorita. 41)

† Comșa Gușail(ă) l. s. † Șandru Gușail(ă) l. s. † Radul Gușail(ă) l. s. † Popa Radu l. s.

(Va urma.)

dacă în acest mod s'ar adevăra, că de fapt respectivii voiesc să paralizeze legea, adică nici într'un chip nu voiesc să useze de ajutorul de stat, pentru-ca nu cumva prin acesta guvernul să-și însușească oare care influință asupra numirii învățătorilor: atunci eu așa cred, că avem la dispozițiune foarte ușore mijloace pentru de a preveni se de a curma acesta, făcând adică așa, ca pe cale novelară să ridicăm aceluși minim. (Aprobări) Din această concurență numai statul poate eși învingător și numai cauza învățământului poate avé folos din ea.

Madarász József: Numai cât mai curând!

Conte Csaky A.: A fost vorba despre trecerea instrucțiunii elementare în mâna statului. Ministrul recunoșce, că prin aceasta s'ar pute asigura interese naționale de mare însemnătate (Adevărat! Așa este! în dreapta), dăr în împrejurările actuale nu crede posibilă recurgerea la astfel de mijloace radicale: de-o parte din cauza rezistenței confesiunilor, de alta pentru-că puterea financiară a statului e prea mică. Că confesiunile în acest casu bucură ar pune la dispozițiunea statului nu numai școlile, ci și banii lor, după cum a spus deputatul Markus Jozsef, — acesta ministrul nu o crede. Afară de aceea, a pretinde pe de-o parte trecerea instrucțiunii populare în mâna statului, ér pe de alta a a cere autonomia catolică: este o contradicție, căci obiectul principal al fiicărei autonomii confesionale este afacerea școlară. Dacă acesta se va lua din mâna bisericii și dacă își va rezerva unele drepturi și Maiestatea Sa, legislațiunea etc. atunci ce teren mai rămâne pentru autonomie?

(Va urma.)

Curte ungară.

Monitorul oficial ungar publică în Nr. de Duminecă proiectul lui Wekerle referitor la „curtea ungară“, proiectul, la care Maiestatea Sa monarhului și a dat următoarea învoire pre înaltă:

În urma recomandății ministrului meu președinte ungar, aprobă prin acesta, că la toate acele ocazii sărbătorești, ce se țin la curtea mea și care interesază țările Coronei mele ungară, să fie încredințată cu serviciile mai înalte la curte exclusiv numai dignitari maghiari, și în legătură cu acesta dispun, ca

- 1) la actele de încoronare și la sărbătorile, ce se țin de acestea;
- 2) la deschiderea și închiderea dietei;
- 3) la primirea comisiunilor dietale esmise, în sensul art. XII—1867, pentru a pertracta afacerile comune;
- 4) la acele sărbări naționale deosebite, care se ivesc din incidentul sărbătorilor mari și jubilar, și regnicolare, întru cât la acele funcționarii superiori ai curții mele ar fi chemați să jöce rol, și
- 5) la punerea jurământului său a votului din partea acelor dignitari bisericesci și lumeni, seu a funcționarilor de stat din țările coronei mele ungară: în locu de șefii de până acum ai curții mele, să figureze pe viitor numai dignitarii mei maghiari, cu privire la toate cele 5 puncte.

În înțelesul proiectului, ce mi s'a prezentat, aprobă mai departe, ca la renunțările, ce se obișnuiesc a le face membrii casei mele cu ocazia căsătoriilor — după cum acesta s'a întâmplat și până acum — să fie chemați tot-deuna și membri guvernului meu maghiar și renunțările întemplate, precum și toate acele schimbări privitoare la membrii casei mele domnitoare, care stau în legătură cu succesiunea la tron stabilită în art. I și II din 1723, să se comunice oficios cu guvernul meu maghiar.

Dat în Viena, 20 Noemvre 1893.

Franciscu Iosif m. p.

Ales. Wekerle m. p.

Foile ungară, lăra osebire de partidă, tipă de bucură și n'au cuvinte destule pentru a lăuda „energia“ și „înțelepciunea“ lui Wekerle,

căruia singur i-a „succes“ să facă, ce n'a făcut nici un ministru președinte timp de 26 ani.

SCIRILE ȚILEI.

— 16 (28), Noemvre.

În afacerea domniului dela Cristuru primiram Țilele acestea următoarele informațiuni: În ședința comisiunei fondurilor Năsăudene din 25 Octomvre 1893 s'a făcut propunerea, că comisiunea administratoare primesce de a sa reprezentațiunea făcută și prezentată ministerului de cătră delegații adunării generale a reprezentanței fondurilor școlastice centrale și de stipendii, emișă din ședința ținută în 16 Septemvre 1893, și din vorbă în vorbă o enunță de concludu alu său. Această propunere comisiunea administratoare, — despre care se presupunea că e înțelesă cu președintele Ciocan în cauza vândării domniului dela Cristuru — o primi de a sa cu unanimitate, și în aceluși moment, când președintele Ciocan a pronunțat-o de concludu unanim, el și-a și dat demisiunea, dicend, că acesta e cea din urmă limpede de diurne din partea sa. Tot-deodată s'a decis stante sesiune, că Dr. Alexiu Larionessi, ca avocat, pe temeiul plenipotenței generale, ce-o are, să dea recurs în contra edictului de vândare a judecătoreiei reg. de cercu din Beclean Nr. 2195 tkkv. din 1893. Recursul s'a și dat la timp în 30 Oct. 1893 și după înscințarea, ce i-a venit avocatului, recursul s'a subșternut la tabla regescă din Clușiu. Ce va urma vom vedé. Asemenea se va vedé în 21 Noemvre 1893, cine va fi ales președinte la fonduri, fiind conchiămată pe atunci la 11 ore a. m. adunarea generală a reprezentanței fondurilor în cauza Cristurului și pentru alegerea președintelui. — Dela 21 Noemvre trecu 6 zile, dăr încă tot n'am primit scire despre rezultatul acelei importante adunări.

— o —

Români pentru școlă de stat maghiară. „Székely Hírado“ scrie: „În Bretcu s'a adus astă-veară hotărîrea, ca să se casese școlile confesionale romano-catolică și greco-orientală, și în locul lor să se înființeze o școlă de stat. Parte mare dintre Români s'au învoit cu acesta, dăr nu și Dumitru Coltofeanu, protopopul gr. or., care a vrut să susțină școlă română cu ori-ce preț, în mânia chiar a opoziției majorității Românilor. Pentru-ca însă școlă să corăspundă legii, Coltofeanu a adus pe capul parohiei gr. or. un alu treilea învățator. Românii cei de mai bun simț, sub conducerea lui Fénik Vaszi, au închis școlă dinaintea protopopului și a noului învățator și pe amândoi i-au constrins să părăsescă școlă, în care au intrat contra voinței majorității credincioșilor; din motiv, că ei trăiesc în Ungaria, vor să știe ungară și de aceea ei au lipsă de școlă de stat și nu de școlă confesională română, pentru-că poporul în cea mai mare parte, din cauza sărăciei sale, nu e în stare să susțină școlă deosebită confesională.“

— o —

Istoria literaturii române. Cetim într'o fôie din Iași, că s'a pus sub presă o nouă edițiă din *Istoria limbii și a literaturii române* de Aron Densusianu.

— o —

O manifestațiă franco rusă la Avignon. Deună-đi, a avut loc la teatrul din Avignon o imponentă manifestațiă francorusă; yactulă rusească „Roxana“ se oprise lângă cheiul acestui oraș. Prefectul a invitat în loja sa pe comandantul yactului care a venit la reprezentațiă în uniformă. La sfârșitul reprezentației s'a dat un banchet splendid. Primul discurs l'a ținut prefectul, apoi comandantul. Acesta după ce și-a golit paharul de șampaniă, l'a spart, cum e obiceiul la Ruși, când faci mare cinste unui om.

— o —

Concertu de binefacere în Iași. Sâmbătă, în 20 Noemvre v. c., baritonistul Traian Mureșianu va da un concert în favorul Reuniunii femeilor române din

Iași, cu grațiosul concurs al d-rei Elena A. Eremie și a d-lui Ernest Narice, pianist.

— o —

Condamnatu pentru duel. Tribunalul din Murășu-Oșorheiu a condamnat pe proprietarul Kispál Mihály din Ceuașul de Câmpia la doi ani și jumătate închisore de stat, din causă, că în duel a împușcat pe profesorul Báthy din Oșorheiu, care a și murit imediat.

— o —

Esposițiă agricolă din Rusia. În toamna anului 1894 se va deschide la St. Petersburg o esposițiă internațională de totu ce se atinge de cultura fructelor și a vegetalelor și de întrebunțarea acestor produse. Esposițiă este organizată de societatea rusescă pentru cultura fructelor, sub patronajul Țarului.

— o —

Diracțiunea Căilor ferate reg. ung. a pus în vigore, cu începere dela 1 Nov. a. e., un nou trafic de călători și bagaje între Ungaria și Italia. Stațiunile ungare și italiene vor libera bilete directe seu de voiaju circularu via Fiume și via Venețiă seu Ancona.

Biletele sunt valabile timp de 15 zile; ele dau dreptul la folosirea trenului expres și sunt cu mult mai eține, ca cartele via Ponteba.

Êta prețurile:

	a) via Fiume-Venețiă		
	I cl.	II cl.	III cl.
Budapesta-Florența fr.	67.55	51.00	30.00
„ „ Genua „	82.90	61.95	36.35
„ „ Milan „	40.05	48.70	28.60
„ „ Turin „	82.70	61.80	36.25
	b) via Fiume-Ancona		
	I cl.	II cl.	III cl.
Budapesta-Bari fr.	86.55	64.45	37.80
„ „ Brindisi „	100.35	74.10	43.45
„ „ Neapol „	93.90	69.55	40.80
„ „ Roma „	67.80	51.30	30.15

Pentru informațiuni a să adresa la Biuroul de informațiuni alu museului comercialu din Budapesta. V. strada Academiei 12.

— o —

Emigranți maltratați. După o scire din Genua a diarului „Poll. Korr.“ între cei 1400 de emigranți, care plecaseră la Rio de Janeiro pe bordul vaporului „Vincenzo Florio“, se aflau și 305 supuși austriaci și ungari. Când sosiră aceștia în Genua, consulul generalu c. și r. cavalerul de Scheyer, află, că aceștia nu numai că nu avură îngrijirea necesară în cursul călătoriei, dăr fură chiar și maltratați de cătră ofierii, doctorul și personalul vaporului. De carne prospătă nici nu se pomenea, ci carne și pește împuștat era mănecarea lor zilnică. Vinul fu amestecat cu apă de mare și asta fu cauza deselor bôle, de care aveau să sufere. În modu neuman s'a purtat mai cu seama doctorul, care nici nu voia să știe de cei bolnavi. În urma intervenției consulului generalu, li-se asigură celor 282 emigranți călătoria și îngrijirea până la granița austriacă și li-se dădură și câte 5 lire în argint și totu odată se luară măsurile necesare, pe cale oficială, pentru-ca emigranții să fiă transportați în locurile lor natale. Dintre cei 305 emigranți, 15 au murit în urma strapațelor călătorii.

Miscarea națională a studenților din România.

Bucuresci, 13 Noemvre c.

De mult studenții universitari n'au avut așa o imponentă întrunire, ca cea de aseră, ținută în sala cea mare a Universității. Întrunirea era convocată, cu scopu de a alege pentru anul acesta un nou comitetu pentru miscarea națională, conform hotărîrei luate la congresul din Buzeu. Discuțiă a fost liniștită și serioasă. După deschiderea ședinței prin stud. Paulianu, se dă cuvântul stud. Nic. Brânzeu, care espune fazele ultime ale luptelor de peste Carpați. Amintesc, că un profesor maghiar, Bodnár, a scos o broșură, în care arată, că biruința în cele din urmă va fi totu a naționalităților și în special a Românilor, acest profesor este și el un

37) Dejan. — Numele ómeniloru fiindu scrise cu cirile, s'au transcris întocmai.

38) Iași. — Numele fiindu cu cirile s'au transcris în to-mai.

39) Netot. — Numele ómeniloru fiindu scrise cu cirile s'au transcris întocmai.

40) Braza. — Numele fiindu scrise cu cirile s'au transcris întocmai.

41) Pojorta. — Numele fiindu scrise cu cirile s'au transcris întocmai.

albu" între Maghiari, dér este de mai bun augur. Românii din România liberă au mai mult, ca orî când da sprigini cauza fraților lor — au mai mult entuziasm și mai multă credință. Studenții se-și fac datoria cu sfîrșit, se se fac apostolii cei mai zeloși acestei sfinte cauze, până prin cele departate cătune. Se cere dér, ca societate să fie constituită din cei mai capabili, mai capabili, mai cu tragere de inimă bărbați, cari să nu-și prescrie sacrificia totul pentru reușita cauze. În decursul vorbirei d-lui Brânzeu în sală și d-lui Aurel C. Popovici, au primit cu cele mai vii dovezi de credință. D-lui Dimitriu, nu e pe deplin mulțumit cu ceea ce s'a făcut și ce se face pentru cauza națională, și indică mijloace pentru regenerarea mișcării naționale și cere junimei să lupte la mörte pentru biruința deplină a cauzei, care interesează atât de mult pe românii și românismul.

Mai vorbesc D-nii Șerbănescu, Jonea, Bunea, etc., cari toți cer dela studenți să se alegă un comitet demn, căruia să dea tot spriginul posibil.

Se procede la alegere prin vot și se reiesc cu majoritate următorii: D-nii Ardeleanu, C. Vasiliu, Nic. Brânzeu, Paul C. Ionescu, Mircea Petrescu, Ștef. Goncea. Comitetul e primit cu sgoștă: „Să străească!”

Cyp.

Falimentele din Sibiu.

(Coresp. part. a „Gaz. Trans.”.)

Sibiu, 15 (27) Nov. 1893.

Directorii D-Voștre știu deja, că piața noastră e cercetată în săptămîna trecută de o catastrofă economică, asemenea căreia încă odată nu s'a mai întemplat în țara noastră.

După o altă au falimentat firmele: Kabdebo (bancher), Nendwich (ferăria), Nendwich (băcan), Nuridșan (lipscan) și Nendwich (lipscan).

După informațiunile noastre, firmele Kabdebo, Markovasz, Nuridșan și Nendwich au falimentat numai în urma girurilor pe care le-au dat firmei Kabdebo, dér directorii lor, încât privește numai datoriile directe, ar fi activă, și decât Kabdebo ar fi în stare să acopere datoriile considerabile a pasivelor sale, ar pute scăpa în mod cîn-

Firmele Kabdebo și Nendwich sunt cele mai vechi, cari treceau de cele 50 de ani și se bucurau atât aici, cât și în Viena de credit mare, tocmai aceea căderea lor a produs în țara noastră o surprindere extraordinară.

Directorii nu știe cauza adevărată a căderii Kabdebo. Nenorociri notorie n'a avut. Se vorbește însă, că împrumuturile pe care le-a făcut în întreprinderea mineră „Balăneș” (mine de aramă), proprietatea firmei Kabdebo, Nendwich și puțini alții, au fost cauza principală a insolvenței, pentru că mine lucră de mulți ani totuși fără să aibă mare succes, dér mai mult, ér sumele băgate de Kabdebo în această întreprindere, încă ar fi foarte mari.

Acuma se face inventarea masei conținute în cei inițialiți în lucru afirmă, că în minele minelor de aramă s'ar pute găsi bun, pasivele firmei Kabdebo și Nendwich, decât activele, dér fără să se știe s'ar afla acoperire numai de suma de 50%.

Nendwich se susține, că va fi acoperit de banii de aici încă sunt în mână, dér ele, precum se știe, nu pot să fie bani numai pe o subscriere, și că nu vor avea pierderi mari.

Directorii însă la Kabdebo mai mult o vorbă și chiar și cetățenii, cari lăcomind la interese mai mari, dau băncile, au depus bani în bănci, pentru că aceștia n'au avut în vedere altă altora.

Acuma au intervenit rudele, ca să ia din averea lor pretensiu-

nile de natură mai delicată — depozitele; ér rudele lui Nendwich au și achitat deja sume considerabile, unde erau și ele angajate ca garanți.

Deruta este mare pentru Sibiu, dér sciriile colportate totuși sunt prea esagerate, pentru-că la început se vorbea de sume oribile și că avere absolută n'ar exista, ceea ce acum, când se face inventarul, se dovedește, ca neadeverat.

X.

„Dacoromânismul și politica culturală maghiară”.

(Fine.)

Drept încheiere a articulelor sale d-lui Jancsó Benedek dice următoarele:

În Iunie 1892, tocmai în săptămîna de după ducerea Memorandului la Viena, când opinia publică română era plină de ură contra Maghiarilor și când totă ziua nu aujiam strigîndu-se alteceva pe stradă, decât: Barbaria maghiară la Turda; sîlbătăcia Maghiarilor; urmașii Hunilor, Hunii barbariucidu pe frații noștri — mergeam pe-o stradă din București tîrziu sêra la locuința mea. Parte efectul iritacios al evenimentelor de peste 40 de ani, parte din cauza marelui căldurii, nu puteam adormi. Am luat o carte și am citit următoarele: „Maghiarii au stăpînit vîecuri întregi la Dunărea de jos; e cel mai distins popor creștin în tot Orientul; este veriga de încheiere între Răsărit și Apus. În decursul acestei lungi domnii însă, nu li-a succedat, să devină chîgă socială între cele două popore, peste cari au domnit. Politicesc Maghiarul a fost popor distins, dér n'a fost element de cultură. Pe poporele de sub domnia lor ce-i drept le-a ținut la o altă, dér cum? — nu prin preponderanța spirituală, ci numai prin putere fizică mai mare. Din cauza acêsta au crescut pe încetul peste capul lor elementele ce-i încunjurau și din an în an devenit mai simțibilă dorința după un element, care nu numai domnesce, ci aduce și cultura, și întore pe-o cale comună pe poporele cu dezvoltare diferită. Si când în fine Habsburgii, acest factor răspînditor de cultură, au apărut în Orient, și lupta culturală sistematică și-a luat direcția hotărîită. Acêsta este baza culturală-istorică a luptelor politice, pe cari Românii le-au purtat aproape două vîecuri contra Maghiarilor”. (Slavici).

Cîtă dreptate tristă și mișcătoare cuprinde acêsta dicere! Cîtă amă puté înveța din aceste cuvinte ale adversarului nostru! Astfel de gânduri mi-se grămădeau în creier. Lumina aurorii se ivi la ferestra odăii mele, eu cu ochii somnuroși, obosiți, vîeci de-odotă apărîndu înaintea mea figura amicului meu etnograf, plimbîndu-se în sus și în jos prin odăii și dicîndu încet: „drept ai avut, drept ai avut, eu aș fi putut ști, că guvernarea și politica maghiară totdeuna a fost fără știință”.

Politica culturală maghiară mai are încă, contra daco-românismului, o armă puternică de apărare; a întări în avere și în cultură maghiarimea peste tot, dér mai ales acolo, unde locuiesc mestecat cu Românii. În lupta dintre popore nicotodată învingerea nu cade pe partea aceluia, care e mai mare, ci pe partea aceluia, care este mai cult și mai avut. Dér pentru-ca poporul maghiar să fi într adevăr cult și avut, trebuie instrucția poporală dezvoltată, administrația eminentă, politică economică înțeleptă.

Resultul la noi nu este, că suntem puțini, ci că greutatea noastră intelectuală și materială este, relativ, bagatelă.

(„Egyetértes.”)

Dr. Jancsó Benedek.

Concertul flarmonic de Marți, în 21 Nov., a avut un succes strălucit în toate privințele. Programă alésă, bine studiată și cu bravură executată, concert pentru pian, — eveniment în Brașov, — solist virtuos, și o ceta de vr'o 50 de artiști entuziasmați pentru nobilită scop, de-a propaga musică adevărată și prin acêsta a nobilită simțul și gustul musical

al publicului, în sfîrșit o sală plină și sîtîsă de-a gusta plăcerile unei ast-fel de serii.

Introducerea s'a făcut prin Ouvertura „Anacreon” de Chierubini, care scrisă într-un stil mai vechiu, n'a impresionat prea mult, ci a lăsat să apară cu atît mai modernă serenada lui H. Hofmann. Acêsta piesă, scrisă pentru instrumente cu corde, este o lucrare contrapunctică de mare efect; melodiile originale, ce se imită de diferitele instrumente și se pierd în nise acorduri dulci, surprind pre plăcut urechea auditorului.

Numărul, care avea să fi magnetul acestei serii, a fost concertul pentru pian și orchestră de R. Fuchs, profesor la conservatoriul din Viena. Partea primă ne-a lăsat nedumeriți; ne lipsia firul roșu, care trebuie să se simță prin totă bucata; am audiat o mulțime de idei și frase urmîndu-se una pe alta și luptîndu-se în contra puterii mai mari a orchestrei, dér nu ne-a lăsat nici o idee clară despre intențiile autorului. Abia partea a doua, „Andante sostenuto”, cu cantilena ei dulce, ce împrumutată se îmbrășeau cu ariile, ce le scoate orchestra în modul cel mai discret, din vîecurile surdinate, a fost în stare să ne încălzească inimile. În partea din urmă artistul, o mică și neînsemnată temă resună din cordele pianului, ca să o ia instrumentele pe rînd și într-un crescendo continuu să o ridice la o polifonia elementară, la un triumf puternic. Genialitatea compositorului s'a arătat în totă puterea ei.

Interesantă a fost pentru noi și păsirea virtuosului pianist, a D-lui T. Fuchs, care cu o pricepere perfectă și o tehnică admirabilă a interpretat dificila compoziția a mestrului său profesor. Jocul său denotă înalta școlă, ce a făcut, elasticitatea și siguranța enormă, cu care a trecut preste toate dificultățile compoziției; frasarea corectă și totă individualizarea sa cu piesa cântată sunt o dovadă despre marele talent al tînerului virtuos și despre adîncile cunoștințe, ce le posedă pe acest tîrî.

„Piese de rezistență” a concertului însă fără îndoială a fost reprisa I. Symphonie B-dur de R. Schumann, prin care societatea flarmonică, ca și de prima dată, din nou a răpît cu sine publicul și l'a umplut de admirație, pentru sublima creație a marelui artist. Mulțumiri în formă de aplauze nesfîrșite au acoperit ostenețele, ce au avut toți membrii societății flarmonice cu pregătirea acestui concert, dér' cu deosebire Dr. K. Matyeka, harnicul lor președinte și A. Brandner neobositul dirigent, cari ambii din respectul lucră într-acolo, ca cultura musicală în acest oraș să facă tot mai mult progres, să se ridice pe-o treptă tot mai înaltă.

N.

Atentatul cu dinamită în Barcelona.

Asupra acestui atentat se împărtășesc, cu data de 8 l. c., următoarele date speciale:

Eri sêra a fost în teatrul Liceo de aici deschiderea stagiunii cu opera „Teil” a lui Rossini. Ca totdeuna așa și de astădată se adunase elita aristocrației de aici, astfel că sala era plină cu dame, toalete elegante și cu domni în frac. Când se ridică cortina la actul al II-lea, se plecară 2 indiviți rău îmbrăcați de pe galeria numită „Paradis” și aruncară fiă-care câte o bombă în parter. Una din bombe explodă îndată ce atinse pămîntul. Cealaltă însă nu a explodat, pentru-că cădî tocmai pe-o damă, care fusese omorî de cea dintăiu bombă.

Efectul a fost teribil. În toate părțile se vedeau flăcări și bucăți de fer, pe când băncile, scaunele și fotelurile fură aruncate unele peste altele. Deși 2 cântărețe, cari s'aflau pe scenă fură imediat omorite, totuși directorul apărî pe scenă și c'un sînge rece, demn de admirat, căută să liniștescă publicul cu următoarele cuvinte: „Domnilor și dîmnelor, în acest moment teribil țin de datoria mea a vă aminti, că la astfel de ocazii multe persoane au fost omorite din cauza imboldului, ce se producea, pentru-că înapăimantați fiă-care caută să iasă cu forța. Prin urmare se procedem liniștiți și să evităm astfel de a mări nenorocirea”. Acêsta își avu efectul, pentru-că publicul rămase liniștit. Desastrul cauzat însă de esplosia bombe a fost oribil.

Lacuri de sînge acopereau parchetul și în parter erau 21 cadavre grîznic mulțitate.

Numărul răniților se dice, că ar fi de 112, și din aceștia foarte puțini, cari se speră, că vor scăpa. Acest atentat a făcut în poporația de acolo o impresiune grozavă. Poliția din Barcelona a fost înștiințată cu câteva zile înainte prin scrisori anonime de acest atentat, astfel că o mulțime de agenți păzeau toate intrările teatrului. Doi anarhiști, un Italian, Alberto Saldani de 48 ani, și un Francesu, Jean Oragon, cari se aflau în „Paradis” au fost arestați, pentru că publicul i arătase pe ei, că ar fi aruncat bombe în teatru. Se spune, că acest atentat, care a costat viața atîtor persoane, ar fi fost îndreptat ér contra generalului Martinez Campos. În teatru se afla un ofițer superior asupra căruia a fost îndreptate bombe și care a fost omorî imediat. Când Jean Aragon fu scos din teatru și trecu în apropierea ofițerului murmură:

„Paulino Pallas est vengé, nous avons crevé le général”. (P. Pallas este răsbunat, noi am nimicit pe general). Un giuvaergiu, care scăpase ca prin minune cu viața, deși bomba explodase foarte aproape de el, se întorse mulțumit și fericit acasă. Care fu însă spaima lui, când observă, că i se furase giuvaere în valoare de 125,000 pesetas (lei) din prăvălia sa.

Sciri telegrafice.

București, 27 Noemvre. Astăzi s'au deschis corpurile legiuitoare cu solemnitate obicnuită. Mesagiul regesc accentuează, că toate puterile dorind pacea și raporturile României cu ele fiind amicale și pe deplin satisfăcătoare, reprezentanții naționali pot fără alta preocupare urmări și desăvîși opera de reforme.

Roma, 27 Noemvre. Se crede, că președintele camerei, Zanardelli, va fi însărcinat cu formarea noului cabinet.

DIVERSE.

Un urs în loge. Se anunță din Norvegia: În zilele acestea se dedea într-un circ o reprezentație a unei societăți române de călărit. De-ore-ce era să se presinte pentru întâia oară un urs, ca călăreț, teatrul era plin de lume. Ursul se sui cu multă demnitate pe cal pentru a sări prin cercuri și preste scânduri, însă la cea dintăiu săritură, el își perd echilibrul și cădî jos. Aici se vede, că îi veni ursului ideea, — să facă o prîmblare în circ și înainte ca cineva să-l fi putut împiedeca, sări preste balustrada arenei și plecă mormînd spre o loge, unde se aflau nise redactorii ai diarului „Il Savoya” cu câțiva prețini ai lor. Advocatul Curti căruia acêsta vizită neașteptată îi era neplăcută, voi să închidă ușa logei, însă era prea tîrziu, pentru-că ursul intrare înăuntru, se ridică în două picioare și aruncă domnilor, cari ședeau foarte umiliți înaintea sa, nise priviri foarte aspre. D-lui Paulo Cassi, redactor la „Il Savoya” de frică se sui pe un stălp al logei în risetele publicului, ér dentistul și criticul de teatru Tachi, forte încurcat, steta la o departare respectabilă de urs. Cineva din public îi strigă „Scote-i dinți”, ceea ce provocă o ilaritate mare în public. După ce ursul aruncă o privire nimicitoare celor din loge, le întorse spatele și se lăsă a fi condus de personalul circului, care sosise în timpul acesta.

Literatură.

A apărut Abecedarul, pentru școlile populare, compus de N. Ieremievici-Dubău. Viena, în editura i. r. a cărilor școlastice. 1893 Prețul 24 cruceri. Cartea e bine ajustată și legată în scôrțe tari. Într-un număr viitor al foii noastre, vom face o dare de sêmă mai amănunțită asupra acestui Abecedar.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maioră.

Cursul la bursa din Viena.

Din 27 Noembrie 1893.

Table with exchange rates for various commodities like gold, silver, and currencies from different countries.

Cursul pieței Brașov.

Din 28 Noembrie 1893.

Table with market prices for various goods such as banknotes, silver, and other commodities.

SĂ AFLĂ de vânzare la IOAN N. BIDU Brașov icro negre

(de jumătate tescuite) de o calitate foarte bună, cu preț de 8 fl. kilogramul.

Se caută ună bună legător de cărți specialități poleitor, condițiune sigură, plată convenabilă.

Numere singuraticie din „Gazeta Transilvaniei“ a 5 cr. se pot cumpăra în librăria Nicolae Ciurcu, și în tutungeria I. Gross.

Advertisement for ESSENTE featuring an illustration of a man and text describing various spirits and wines.

Anunțuri (insertini și reclame) Sunt a se adresa subscrisorului administrațiunii.

AVIS! Prenumeratiunile la Gazeta Transilvaniei se pot face și ori și când dela 1-ma și 15 a fiă-cărei luni.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1893.

Large railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, etc.) and train times.